

Ársskýrsla Sagnfræðistofnunar Háskóla Íslands 2017

DRÖG lögð fram á ársfundi 12. júní 2018

Stjórn o.fl.

Stjórn Sagnfræðistofnunar var þannig skipuð: Ragnheiður Kristjánsdóttir dósent, forstöðumaður, Guðmundur Jónsson prófessor, Steinunn J. Kristjánsdóttir prófessor og Bragi Þ. Ólafsson, fulltrúi doktorsnema.

Forstöðumaður er fulltrúi Sagnfræðistofnunar í stjórn Hugvísindastofnunar.

Sigurður Gylfi Magnússon situr fyrir hönd Sagnfræðistofnunar í fagraði Miðstöðvar munnlegrar sögu, varamaður er Erla Hulda Halldórsdóttir. Guðmundur Jónsson er fulltrúi Sagnfræðistofnunar í stjórnarnefnd Þjóðskjalasafns Íslands. Guðmundur Jónsson er fulltrúi stofnunarinnar í Sjóði dr. Björns Þorsteinssonar.

Landsnefnd íslenskra sagnfræðinga var endurvakin á árinu 2014 undir stjórn Sagnfræðistofnunar. Í henni eiga sæti tveir fulltrúar frá Sagnfræðistofnun, tveir fulltrúar frá Þjóðskjalasafni Íslands og tveir fulltrúar frá Sagnfræðingafélagi Íslands. Landsnefndin sér um samskipti við CISH, heimssamtök sagnfræðinga. Síðast þegar nefndin var virk, árið 2015, áttu eftirtaldir fulltrúar sæti í henni: Ragnheiður Kristjánsdóttir og Guðni Th. Jóhannesson, Eiríkur Guðmundsson, Hrefna Róbertsdóttir, Vilhelm Vilhelmsson og Guðný Hallgrímsdóttir. Landsnefndin hefur ekki verið kölluð saman um nokkra hríð en nú liggur fyrir að velja nýjan aðalritstjóra Scandinavian Journal of History í stað þeirra Rasmus Mariager og Klaus Petersen frá Danmörku. Það þarf því að kalla nefndina saman á næstu vikum.

Meðlimir

Í fornleifafræði: Gavin Murray Lucas, prófessor; Orri Vésteinsson, prófessor; Steinunn J. Kristjánsdóttir, prófessor.

Í sagnfræði: Anna Agnarsdóttir, prófessor (til 1. júní); Erla Hulda Halldórsdóttir, lektor, Guðmundur Hálfðanarson, prófessor; Guðmundur Jónsson, prófessor; Kristjana Kristinsdóttir, lektor; Már Jónsson, prófessor; Ragnheiður Kristjánsdóttir, dósent; Sigurður Gylfi Magnússon, prófessor; Sverrir Jakobsson, prófessor; Valur Ingimundarson, prófessor; Viðar Pálsson, lektor.

Í Hagnýtri menningarmiðlun: Sumarliði R. Ísleifsson, lektor, Halla Kristín Einarsdóttir, aðjunkt og Sigurjón Ólafsson, aðjunkt.

Prófessorar emeriti í sagnfræði: Anna Agnarsdóttir (frá 1. júlí), Gísli Gunnarsson, Gunnar Karlsson, Helgi Þorláksson, Ingi Sigurðsson, Sveinbjörn Rafnsson og Þór Whitehead.

Nýdoktor Sagnfræðistofnunar er Íris Ellenberger (frá 1. ágúst 2017).

Rannsóknir

Hér er stiklað á stóru. Í ritaskrá Háskóla Íslands er gerð nánari grein fyrir rannsóknum meðlima Sagnfræðistofnunar.

Rannsóknarverkefni á vegum stofnunarinnar

Reykholtsverkefnið. (Helgi Þorláksson)

Saga íslenskrar utanlandsverslunar. (Helgi Þorláksson, Guðmundur Jónsson, Anna Agnarsdóttir, Gísli Gunnarsson og Helgi Skúli Kjartansson)

Rannsóknarverkefni sem einstakir meðlimir stýra

Aftökur á Íslandi. Styrkt af Rannsóknarsjóði HÍ. (Steinunn Kristjánsdóttir)

The Archaeology of the Trade Monopoly. Styrkt af RANNÍS. (Gavin Lucas).

Assemblies in Iceland 850-1950. Styrkt af Rannís. (Orri Vésteinsson)

Expanding Horizons. NOS-HS Workshop Grant. (Orri Vésteinsson)

Hofstaðagarðshorn (í Brekkum). Styrkt af Fornminjasjóði (Orri Vésteinsson)

Ímyndir Íslands og Grænlands. Styrkt af Rannsóknarsjóði HÍ. (Sumarliði R. Ísleifsson).

EDDA, rannsóknarsetur. (Valur Ingimundarson)

Fríkin í samfélaginu – rannsóknir á hinu óvenjulega. Styrkt af Rannsóknarsjóði HÍ (Sigurður Gylfi Magnússon)

Fötlun fyrir tíma fötlunar. Öndvegisstyrkur, styrktur af RANNÍS. (Sigurður Gylfi Magnússon einn af fimm stjórnendum. Steinunn Kristjánsdóttir þátttakandi)

Híbýli fátæktar – Fátækt á Íslandi á síðari hluta 19. aldar og fram á þá 20. Styrkt af Rannsóknarsjóður HÍ. (Sigurður Gylfi Magnússon)

Í kjölfar kosningaréttar. Félags- og menningarsöguleg rannsókn á konum sem pólitískum gerendum 1915-2015. Styrkt af RANNÍS. (Erla Hulda Halldórsdóttir og Ragnheiður Kristjánsdóttir)

Lífskjör á Íslandi 1100-1800 – vitnisburður Stóruborgarrannsókna. Styrkt af Rannsóknasjóði HÍ. (Orri Vésteinnsson)

Maritime Preparedness and International Partnership in the High North. Styrkt af norskum stjórnvöldum og háskólastofnunum. (Valur Ingimundarson)

Mót innlendrar og erlendrar menningar í Reykjavík 1900-1920. Styrkt af Rannsóknarsjóði HÍ. (Íris Ellenberger)

Stjórnsmál, menning og minni. (Valur Ingimundarson).*

Stjórnsmál norðursins. Utanríkisstefna Íslands, landfræði-pólitík og stjórnunarhættir á norðurslóðum. Styrkt af Rannsóknarsjóði HÍ. (Valur Ingimundarson)

Undirstöður landbúnaðarsamfélagsins: Fjölskylda og heimilisbúskapur á Íslandi í byrjun 18. aldar. Styrkt af Rannsóknarsjóði HÍ. (Guðmundur Jónsson)

The Untold Story. An Oral History of the Roma People in Romania. Styrkt af rannsóknasjóði EES. (Guðmundur Hálfðanarson)

Önnur rannsóknarverkefni sem meðlimir stofnunarinnar taka þátt í

Comprehending the Core by Peeling the Concepts: Analyzing Famines in their Historical Contexts. (Guðmundur Jónsson)*

Denmark and the New North Atlantic. Identity, Positions, Natural Resources and Cultural Heritage. Styrkt af Carlsbergssjóðnum og Rannsóknarsjóði HÍ. (Guðmundur Hálfðanarson)

Hvað einkennir íslenskt lýðræði? Starfsvenjur, gildi og skilningur. Styrkt af RANNÍS. (Guðmundur Jónsson og Ragnheiður Kristjánsdóttir)

Norse Use of Marine Mammals in the Medieval North Atlantic. Styrkt af NSF. (Orri Vésteinnsson)

The Untold Story. An Oral History of the Roma People in Romania. Styrkt af rannsóknasjóði EES.

*) Vantar upplýsingar um hver styrkir.

Fornleifarannsóknir og - skráning

Brekkur hjá Hofsstöðum í Mývatnssveit. (Orri Vésteinsson)

Dysnes við Eyjafjörð. (Orri Vésteinsson)

Útgáfa

Bækur gefnar út af Sagnfræðistofnun

Líftaug landsins. Saga íslenskrar utanlandsverslunar 900-2010, I-II. Ritstjóri og myndaritstjóri Sumarliði R. Ísleifsson. Höfundar: Helgi Þorláksson, Gísli Gunnarsson, Anna Agnarsdóttir, Helgi Skúli Kjartansson og Guðmundur Jónsson.

Aðrar bækur sem meðlimir stofnunar komu að

Ármann Jakobsson and Sverrir Jakobsson (ritstj.). *The Routledge Research Companion to the Medieval Icelandic Sagas*. London: Routledge, 2017. (Sverrir Jakobsson og Viðar Pálsson kaflahöfundar)

Jón Viðar Jónsson og Sverrir Jakobsson (ritstj.). *Sturla Þórðarson (1214-1284). Skald, Chieftain, Lawman*, The Northern World 78. Leiden: Brill, 2017.

Már Jónsson, *Fyrirfundir fémunir í Vestmannaeyjum á fjórða áratug 19. aldar*. Vestmannaeyjar: Þekkingarsetur og Sagnahús í Eyjum, 2017.

The Buildings of Medieval Reykholt — The Wider Context. Rit Snorrastofu, vol. 9. Reykjavík: Snorrastofa og Háskólaútgáfan, 2017. (Orri Vésteinsson og Viðar Pálsson kaflahöfundar)

Global World: System Shifts, Challenges and Contours of the Future, the 17th International Scientific Likhachov Conference. Ráðstefnurit. Pétursborg: St. Petersburg University of the Humanities and Social Sciences, 2017. (Valur Ingimundarson kaflahöfundur)

Karl Aspelund og Terry Gunnell (ritstj.). *Sigurður Guðmundsson og Kvöldfélagið 1858-1874*. Reykjavík: Opna og Þjóðminjasafnið, 2017. (Guðmundur Hálfðanarson kaflahöfundur)

Mary Hilson, Silke Neunsinger, Iben Vyff, *Labour, Unions and Politics under the North Star. The Nordic Countries, 1700-2000*. New York og Oxford: Berghahn, 2017. (Ragnheiður Kristjánsdóttir kaflahöfundur)

Microhistories. Bókaröð á vegum Routledge. (Sigurður Gylfi Magnússon annar tveggja ritstjóra).

Philip E. Muehlenbeck (ritstj.). *Gender, Sexuality, and the Cold War: A Global Perspective*. Nashville: Vanderbilt University Press, 2017. (Valur Ingimundarson kaflahöfundur)

Sigurður Gylfi Magnússon og Davíð Ólafsson, *Minor Knowledge and Microhistory*. London: Routledge, 2017.

Steinunn Kristjánsdóttir. *Leitin að klaustrunum. Klausturhald á Íslandi í fimm aldir*. Reykjavík: Sögufélag í samstarfi við Þjóðminjasafn Íslands, 2017.

Svala Ísfeld Ólafsdóttir (ritstj.). *Fullveldi í 99 ár*. Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag, 2017. (Guðmundur Hálfðanarson kaflahöfundur)

Adem Weintritt (ritstj.). *Marine Navigation and Safety of Sea Transportation Proceedings of the International Conference on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation (TRANSNAV 2017)*, Gdynia, Póllandi, júní 2017. London: Francis & Taylor Group, 2017). (Valur Ingimundarson kaflahöfundur)

Hjalti Hugason, Loftur Guttormsson og Margrét Eggertsdóttir (ritstj.). *Áhrif Lúthers. Siðaskipti, samfélag og menning í 500 ár*. Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag, 2017. (Erla Hulda Halldórsdóttir kaflahöfundur).

Tímarit

Erla Hulda Halldórsdóttir var ritstjóri *Sögu*.

Ragnheiður Kristjánsdóttir var landsritstjóri tímaritsins *Scandinavian Journal of History*.

Már Jónsson og Ragnheiður Kristjánsdóttir voru fulltrúar stofnunarinnar í ritnefnd tímaritsins *Sögu*.

Meðlimir stofnunarinnar birtu greinar og ritdóma í þessum tímaritum: , *Archaeological Dialogues*; *Archaeologia islandica*; *Arkiv för nordisk filologi*; *Byzantinische Zeitschrift*; *Cambridge Archaeological Journal*; *Gripla*; *Journal of Cold War Studies*; *Ritið*; *Rethinking History*; *Saga*; *Women's History Review*; *World Archaeology*.

Sýningar og fræðsluefni fyrir almenning

Grænlingar á Ísafirði. Sýning í Fræðslumiðstöðinni á Ísafirði, júlí-september 2017. (Sumarliði R. Ísleifsson)

Auk þess má hér nefna greinar eftir meðlimi stofnunarinnar á Vísindavef Háskólans og Hugarás.

Ráðstefnur, málþing, fyrirlestrar og fundir

Á vegum Sagnfræðistofnunar og námsbrauta í sagnfræði og fornleifafræði

Á vegum námsbrautar í fornleifafræði var haldin fyrirlestraröðin Nýjar rannsóknir í íslenski fornleifafræði á vormisseri (samstarf við Félag fornleifafræðinga og Þjóðminjasafn Íslands). Umsjónarmaður var Orri Vésteinsson.

Minningarfyrirlestur Jóns Sigurðssonar: Timothy Snyder, prófessor í sagnfræði við Yale-háskóla hélt minningarfyrirlesturinn þann 8. september, kl. 14. í fyrirlestrarsal í Öskju. Fyrirlesturinn bar titilinn: „On Tyranny. Twenty lessons from the twentieth century“. Í upphafi flutti forseti Íslands, Guðni Th. Jóhannesson stutt ávarp. Sjá hér kynningu á fyrirlestrinum: https://www.hi.is/vidburdir/minningarfyrirlestur_jons_sigurdssonar_2017_timothy_snyder_um_alraedi

Líftaug landsins, útgáfuhátíð, 2. nóvember, sjá hér: https://www.hi.is/vidburdir/utgafuhatid_liftaug_landsins_saga_islenskrar_utanlandsverslunar_900_2010

Galen, Perras, „Jón Stefánsson og breska nýlendan Ísland“, 27. október, sjá hér: https://www.hi.is/vidburdir/fyrirlestur_galen_perras_jon_stefansson_og_breska_nylendan_island

Kynning á MA-ritgerðum í sagnfræði, 3. október, sjá hér: https://www.hi.is/vidburdir/kynning_a_ma_ritgerdum_i_sagnfraedi_stettarfelog_husaskjol_og_tengsl_islands_og_spanar

Málþing til heiðurs Önnu Agnarsdóttur, 13. maí, sjá hér: <https://www.facebook.com/events/1110815265728870/>

TJ Boisseau, „Kyngevri á heimssýningum“, 3. apríl, sjá hér: <https://www.facebook.com/events/2250857091805204/>

Kirk A. Hoppe, „Það er enginn Emin Pasha“, 27. mars, sjá hér: <https://www.facebook.com/events/917753214994307/>

Fyrirlestrar meðlima

Auk ofangreinds héldu meðlimir Sagnfræðistofnunar fyrirlestra á málþingum og ráðstefnum á eftirfarandi stöðum: Aberdeen; Akranes; Álaborg; Árósar; Cardiff; Cork; Dalian, Kína; Durham, North Carolina; Flatey; Helsinki; Ísafjörður; Kaupmannahöfn; Kópavogur; London; New York; Osló; París; Pétursborg; Reykholt; Reykjavík; Riga; Rochester, New York; Sabetta, Rússlandi;

Santiago de Compostela; Santa Barbara; Stokkhólmur; Tókýó; Turku; Umeå; Uppsali; Vestmannaeyjar; Þórshöfn í Færeyjum.

Miðstöð einsögurannsókna

Miðstöð einsögurannsókna er stofa innan Sagnfræðistofnunar.

Stjórn: Sigurður Gylfi Magnússon formaður. Meðstjórnendur: Már Jónsson og Davíð Ólafsson.
Á vegum Miðstöðvar einsögurannsókna kom út eftirtalið rit:

Vilhelm Vilhelmsson, *Sakir útkljáðar. Sáttabók Miðfjarðarumdæmis í Húnavatnssýslu 1799–1865*. Sýnisbók íslenskrar alþýðumenningar 19. Reykjavík: Háskólaútgáfan, 2017.

Unnið var að þremur öðrum verkum sem koma út árið 2018.

Miðstöð einsögurannsókna fékk styrki frá nokkrum aðilum á árinu, nefnilega Sögfélagi og Fræðafélagi Vestur-Húnavatnssýslu, alls kr. 650.000 en þeir fóru til að kosta útgáfu Sýnisbókana.